

Σύγχρονη νέα ελληνική: προβληματικές περιοχές του γραπτού λόγου

Β' μέρος: περί σύνταξης και λεξιλογίου

Άννα Ιορδανίδου

Πανεπιστήμιο Πατρών
Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης

Όπως αναφέρθηκε στο α' μέρος του άρθρου (Εύτυπον, τεύχος 9, σελ. 45–52, Οκτώβριος 2002), ο τίτλος παραπέμπει σε μια συνοπτική αναφορά σε ορισμένα ζητήματα γραπτής χρήσης της νεοελληνικής γλώσσας που προκαλούν αμηχανία και προβληματισμό στους χρήστες. Βάση για την αντιμετώπιση όλων αυτών των ζητημάτων συνιστούν οι ρυθμίσεις της σχολικής Γραμματικής (αναπροσαρμογή της Μικρής Νεοελληνικής Γραμματικής του Μανόλη Τριανταφυλλίδη), η οποία αποτελεί την επίσημη, κρατικά θεσμοποιημένη, από το 1976, γραμματική κωδικοποίηση της νεοελληνικής γλώσσας («κοινής νεοελληνικής»). Παράλληλα, καταβάλλεται προσπάθεια καταγραφής, με μελέτη σωμάτων κειμένων (corpus), της σύγχρονης γλωσσικής πρακτικής, ώστε να περιλαμβάνεται στην κοινή νεοελληνική ένα ευρύ φάσμα λειτουργικά διαφοροποιημένων χρήσεων.

1. Ρήματα ενεργητικής φωνής με αποκλίνουσα σύνταξη

Μια σημαντική κατηγορία ρημάτων της νέας ελληνικής παρουσιάζει την ιδιομορφία να μη σχηματίζει παθητική φωνή. Αρκετά από αυτά τα ρήματα διαθέτουν ενεργητική φωνή με ενεργητική και παθητική διάθεση, π.χ. *αρχίζω κάτι – αρχίζει κάτι από εμένα*, γεγονός που αποτελεί αιτία πολλών λαθών κατά την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας από αλλόγλωσσους, αλλά και κατά τα πρώτα στάδια ανάπτυξης της λεκτικής ικανότητας των παιδιών φυσικών ομιλητών. Για ορισμένα παρατηρείται κάποια σύγχυση ως προς την ύπαρξη παθητικού τύπου, π.χ. το Λεξικό ΑΠΘ αναφέρει για το *βαλαντώνω* παθητικό σχηματισμό *βαλαντώνομαι*, ο οποίος όμως δεν εμφανίζεται σε σώματα κειμένων¹. Άλλο παράδειγμα: το Λεξικό

¹ Βλ. εμφανίσεις λέξεων στον Εθνικό Θησαυρό της Ελληνικής Γλώσσας, <http://www.ilsp.gr>, αλλά και σε μηχανές αναζήτησης, όπως <http://www.google.com.gr> και <http://www.in.gr>.

Μπαμπινιώτη² αναφέρει παθητική φωνή υστερούμαι, που εμφανίζεται σε σώματα κειμένων μόνο σε κείμενα της Αγίας Γραφής.

Για ορισμένα ρήματα η ύπαρξη παθητικής φωνής αποτελεί αντικείμενο σημαντικής διαφωνίας. Ίσως το πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι το *εκπίπτω*: στο Λεξικό Μπαμπινιώτη υποστηρίζεται η μεταβατική σύνταξη του ρήματος («Η εφορία *εκπίπτει* τα ποσά») και η ύπαρξη παθητικής φωνής («Τα ποσά *εκπίπτονται* από την εφορία»), ενώ στο Λεξικό ΑΠΘ αναφέρεται μόνο η ενεργητική φωνή και με αμετάβλητη χρήση (π.χ. «Οι ιατρικές δαπάνες *εκπίπτουν* από το φορολογητέο εισόδημα»). Σε κείμενα εμφανίζονται σποραδικά παθητικοί σχηματισμοί, π.χ. «Το ποσό του φόρου που δεν *εκπέστηκε* θα *εκπεστεί* τελικά με την εκκαθαριστική δήλωση». Το επιχείρημα του Λεξικού Μπαμπινιώτη υπέρ της νομιμοποίησης αυτών των χρήσεων συνίσταται στο ότι στα αρχαία ελληνικά το ρήμα είχε μεταβατική λειτουργία και ότι, αλλάζοντας σημασία στα νέα ελληνικά, διατήρησε την ίδια σύνταξη και απέκτησε και δυνατότητα παθητικής σύνταξης. Η αναγωγή στην ετυμολογία δεν μπορεί να στηρίζει παρόμοιες αποκλίσεις — η αναγκαιότητα που προκύπτει από τη χρήση σε συγχρονικό επίπεδο θα αποτελέσει τον καθοριστικό παράγοντα για την οποιαδήποτε αλλαγή. Προς το παρόν, το ρήμα *εκπίπτω* εμφανίζεται κυρίως ως αμετάβατο και χωρίς παθητική φωνή.

Μια άλλη περίπτωση που έχει συζητηθεί πολύ είναι η σύνταξη του ρήματος *διαρρέω*. Ενώ σύμφωνα με τα λεξικά δεν έχει παθητική φωνή ούτε μεταβατική σύνταξη, σε κείμενα βρίσκονται παραδείγματα όπως «Αρμοδίως *διαρρέεται* πως η κυβέρνηση διερευνά την εισαγωγή καινοτομιών στο εκλογικό σύστημα», καθώς και οι γνωστές φράσεις «Κύκλοι της κυβέρνησης *διέρρευσαν* ότι...». Για τη μεταβατική σύνταξη έχει υποστηριχθεί³ ότι ανήκει στα παραδείγματα χρήσης αμετάβλητων ρημάτων ως μεταβατικών/μεταβιβαστικών για να εξαρθεί ο δράστης ή η εξωτερική αιτία. Παρόμοια: «τρέχω το πρόγραμμα στον υπολογιστή», «θα σε κυκλοφορήσω στα μαπάκια», «θα σε περπατήσω» κτλ. (βλ. και «δεν παραιτήθηκε — τον παραιτήσαν»).

Για ορισμένα (λίγα) ρήματα εμφανίζεται παθητικός τύπος με την ίδια σημασία με τον ενεργητικό, πράγμα που μπορεί να δημιουργήσει σύγχυση, π.χ. *φαντασιώνω/φαντασιώνομαι*. Η έρευνα σε κείμενα δείχνει ότι χρησιμοποιούνται εναλλακτικά σε παρόμοια συμφραζόμενα, παρ' όλο που σε λεξικά μπορεί να προκρίνεται ο ένας σχηματισμός έναντι του άλλου, όπως για τα *απαντά/απαντάται*, που δίνονται ως ισοδύναμα στο Λεξικό ΑΠΘ αλλά στο Λεξικό Μπαμπινιώτη θεωρείται ορθό μόνο το *απαντά* — πάλι με κριτήριο ετυμολογικό, επειδή αντιστοιχεί σε αρχαία χρήση. Όπως έχουμε ήδη σχολιάσει, το κριτήριο αυτό δεν μπορεί να στηρίζει οδηγία σύνταξης στα νέα ελληνικά.

² Λεξικό της νέας ελληνικής γλώσσας, Αθήνα, Κέντρο Λεξικολογίας, 1998.

³ Δ. Θεοφανοπούλου-Κοντού, «Λάθη στη χρήση της γλώσσας», *Δέκα μύθοι για την ελληνική γλώσσα*, επιμέλεια Γ. Η. Χάρης, εκδόσεις Πατάκη, 2001.

2. Ρήματα παθητικής φωνής με αποκλίνουσα σύνταξη

Τα αποθετικά ρήματα (δηλαδή ρήματα μόνο παθητικής φωνής) που συντάσσονται με αντικείμενο σε αιτιατική ή γενική αποτελούν μια ιδιαίτερα προβληματική κατηγορία. Αρκετά από αυτά εμφανίζονται στον καθημερινό λόγο αλλά και σε γραπτά κείμενα σαν να έχουν παθητική διάθεση, ενώ δεν έχουν. Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα του *επεξεργάζομαι*: «Τα δεδομένα **επεξεργάζονται** από τον υπολογιστή», που υποδηλώνει ότι «τα δεδομένα **είναι αντικείμενο επεξεργασίας** από τον υπολογιστή» (παθητική διάθεση του ρήματος), ενώ κανονικά το ρήμα έχει μόνο ενεργητική διάθεση, δηλαδή «Ο υπολογιστής **επεξεργάζεται** τα δεδομένα».

Παρόμοια, μέχρι πρόσφατα ακούγαμε στα δελτία ειδήσεων (και ακούμε ακόμα, αλλά σπάνια) φράσεις όπως «Οι μετοχές **διαπραγματεύονται** στο χρηματιστήριο», που αντικαταστάθηκαν από «Οι μετοχές **τέθηκαν σε διαπραγμάτευση** στο χρηματιστήριο». Άλλα ρήματα που ανιχνεύονται με αποκλίνουσα σύνταξη σε κείμενα είναι το *διαχειρίζομαι* (παράδειγμα από έγγραφο δημόσιας υπηρεσίας: «Τα στοιχεία είναι εμπιστευτικά και **διαχειρίζονται** ως τέτοια»), το *εγγυώμαι* (παράδειγμα από τηλεοπτικό δελτίο ειδήσεων: «Δεν **εγγυάται** η ασφάλεια των σταρ»), το *εκμεταλλεύομαι* («Οι εργαζόμενοι **εκμεταλλεύονται** από τους εργοδότες»), το *χειρίζομαι* (παράδειγμα από ραδιοφωνικό δελτίο ειδήσεων: «Τα μέσα **χειρίζονταν** από ανθρώπους»).

Σχετική με τα παραπάνω είναι η περίπτωση του σχηματισμού παθητικών μετοχών ενεστώτα από αποθετικά ρήματα, αν και περνάει μάλλον απαρατήρητη. Παραδείγματα όπως «η **αυτοδιαχειριζόμενη** κοινωνία», «τα **εκμεταλλεούμενα** άτομα», «το **οραματιζόμενο** έργο», «το **τηλεχειριζόμενο** παιχνίδι» κανονικά συνιστούν λαθεμένη χρήση, εφόσον προϋποθέτουν παθητική διάθεση του ρήματος: «η κοινωνία που **αυτοδιαχειρίζεται**», «τα άτομα που **εκμεταλλεύονται** από κάποιους», «το έργο που **οραματίζεται** από κάποιους», «το παιχνίδι που **χειρίζεται** από κάποιους». Θα μπορούσε κανείς να παρατηρήσει προκειμένου για τις μετοχές *αυτοδιαχειριζόμενος* και *τηλεχειριζόμενος* ότι δεν καταγράφονται και δε σχολιάζονται ως αποκλίσεις γιατί έχουν επικρατήσει κυρίως σε ρόλο επιθέτου.

Το γεγονός ότι κάποια από αυτά τα ρήματα έχουν υψηλή συχνότητα χρήσεως σε ορισμένα περιβάλλοντα (π.χ. το *επεξεργάζομαι* σε κείμενα πληροφορικής) και ότι συχνά αποδίδουν σύνταξη της αγγλικής ή άλλης γλώσσας, όπου λειτουργούν κανονικά με παθητική διάθεση, δημιουργεί την ανάγκη στους χρήστες για «εξομάλυνση» σύμφωνα με το διαδεδομένο — και σαφώς λιγότερο πολύπλοκο — πρότυπο «ρήμα παθητικής φωνής με αντίστοιχη παθητική διάθεση». Είναι πιθανόν να παρατηρηθούν τα επόμενα χρόνια ανακατατάξεις, τουλάχιστον για τα πλέον συχνόχρηστα ρήματα αυτής της κατηγορίας, που να οδηγήσουν σε διεύρυνση της συντακτικής τους λειτουργίας και της σημασίας τους.

3. Ρήματα με αντικείμενο σε γενική

Ιδιαίτερα ακανθώδης περιοχή είναι η (λόγιας προέλευσης) σύνταξη ρημάτων με γενική. Όπως έχει επισημανθεί συχνά σε δημοσιεύματα του τύπου⁴, η σύνταξη με γενική, ως «υψηλού κύρους», επεκτείνεται συχνά και σε ρήματα που διαθέτουν αντικείμενο μόνο σε αιτιατική ή που ακολουθούνται από πρόθεση, με αποτέλεσμα μαργαριτάρια όπως «**Δικαιούνται** αποζημίωσης» ή «**Επωφελούνται** της κατάστασης».

Τα ρήματα που έχουν σχολιαστεί περισσότερο σ' αυτή την κατηγορία είναι το *απολαμβάνω* και το *διαφεύγω*. Για το *απολαμβάνω* υποστηρίζεται από ορισμένους (βλ., για παράδειγμα, Λεξικό Μπαμπινιώτη) ότι η σύνταξη με γενική, με τη σημασία «διαθέτω, έχω» («**Απολαμβάνει** σεβασμού»), είναι ορθότερη για το λόγιο ισοδύναμο *απολαύω*. Σε αναζήτηση σε κείμενα στον ΕΘΕΓ (βλ. υποσημείωση 3 του παρόντος άρθρου), εμφανίζονται σχεδόν ισοδύναμα και τα δύο ρήματα με τη σημασία αυτή και σύνταξη με γενική. Όσο για το *διαφεύγω*, το πρόβλημα εντοπίζεται κυρίως στη φράση *διέφυγε την προσοχή/διέφυγε της προσοχής* (κάποιου). Σύμφωνα με το Λεξικό Μπαμπινιώτη η σύνταξη με γενική είναι λανθασμένη, ενώ στο Λεξικό ΑΠΘ απλώς χαρακτηρίζεται λόγια. Από την αναζήτηση σε κείμενα φαίνεται ότι υπερέχει η χρήση της σύνταξης «διέφυγε της προσοχής», πιθανότατα λόγω της επίδρασης της σύνταξης «μου διέφυγε κάτι», η οποία διαχωρίζεται από τη σύνταξη «διέφυγε τον κίνδυνο». Και σ'Α αυτή την περίπτωση η αναγωγή στην αρχαιοελληνική σύνταξη (σε αιτιατική) δεν ενδείκνυται για να νομιμοποιήσει τη μία χρήση έναντι της άλλης. Η επέκταση και επικράτηση στη γλωσσική πρακτική θα αποτελέσει βασικό κριτήριο.

4. Σύνταξη με πρόθεση ή με το «ως»

Αντικείμενο συζητήσεων αποτελεί η σύνταξη του *αφορά*: *αφορά* κάτι ή *αφορά* σε κάτι. Το ρήμα στα αρχαία ελληνικά σήμαινε «αποστρέφω το βλέμμα από όλα τα άλλα και το κατευθύνω προς ένα ή βλέπω μακριά» και η σύνταξή του ήταν με αιτιατική. Μεταγενέστερη σημασία ήταν «παρατηρώ, στρέφω τους οφθαλμούς, αποβλέπω, αποσκοπώ» και με αυτή τη σημασία συντασσόταν με την πρόθεση *σε*. Σήμερα φαίνεται ότι χρησιμοποιείται με τη σημασία του «αναφέρεται σε, έχει σχέση με» και, επομένως, δε φαίνεται να υπάρχει λόγος να συντάσσεται με εμπρόθετο. Το Λεξικό ΑΠΘ δεν αναφέρει τη σημασία του «αποβλέπω, αποσκοπώ», ενώ το Λεξικό Μπαμπινιώτη διαφοροποιεί τις δύο σημασίες και, επομένως, τις δύο συντάξεις. Αναφέρει μάλιστα ότι το «αφορώ σε» είναι λογιότερη και πιο προσεγμένη χρήση, ενώ το «αφορώ κάτι» εμφανίζεται σε λιγότερο επίσημο και περισσότερο

⁴ Βλ., για παράδειγμα, Γ. Η. Χάρη, «Φύτρεψε κι εσύ μια γενική! Μπορείς!», *Τα Νέα*, 12-13/10/2002.

καθημερινό λόγο. Σε παραδείγματα από τον ΕΘΕΓ το ρήμα χρησιμοποιείται και με τις δύο συντάξεις, σχεδόν αποκλειστικά με τη σημασία του «αναφέρεται σε κάτι, σχετίζεται με κάτι».

Ως προς τη σύνταξη ρημάτων με το *ως*, το πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι το ρήμα *θεωρώ*. Στο Λεξικό ΑΠΘ, με τη σημασία «νομίζω ότι κάποιος είναι κάτι ή έχει μια ιδιότητα» — οπότε και το υποκείμενο δέχεται κατηγορούμενο —, δεν αναφέρεται ούτε ένα παράδειγμα με σύνταξη με το *ως*. Το Λεξικό Μπαμπινιώτη στην ίδια περίπτωση δίνει σύνταξη και με τους δύο τρόπους, ενώ στη Γραμματική Κλαίρη-Μπαμπινιώτη⁵ σημειώνεται ότι μεταβατικά ρήματα που δεν είναι συνδετικά αλλά ο ομιλητής θέλει να αποδώσει μια ιδιότητα στο αντικείμενό τους μπορούν να πάρουν προαιρετικά το *ως*. Από έρευνα σε κείμενα του ΕΘΕΓ προκύπτει ότι χρησιμοποιούνται και οι δύο συντάξεις, σε παρόμοια περιβάλλοντα:

«Η Γαλλία έχει επανειλημμένα εκφράσει την ανησυχία της επειδή **θεωρεί** ιδιαίτερα, και μάλιστα αδικαιολόγητα, ανεκτική τη στάση της Ολλανδίας στο θέμα των ναρκωτικών».

«Οι διεκδικήσεις ή τα αιτήματα των Αράβων, οι δίκαιες προσδοκίες των Παλαιστινίων **θεωρούνται** ως απειλή».

Η παρουσία του *ως* δε φαίνεται δικαιολογημένη σ' αυτές τις περιπτώσεις. Όσον αφορά το *θεωρούμαι*, με τη χρήση του *ως* φαίνεται ότι ισοδυναμεί με τη σημασία του «εκλαμβάνομαι»: «Η νέα αυτή εξέλιξη, αν και θεωρείται ως ένα από τα διαπραγματευτικά χαρτιά που ρίχνονται στο τραπέζι, αναμένεται να οξύνει το κλίμα της αντιπαράθεσης μεταξύ των δύο στρατοπέδων».

5. Αποκλίνουσες περιπτώσεις εννοιολογικής ταύτισης

Στη γλωσσική πρακτική έχουν πλέον επικρατήσει λέξεις με μορφή αποκλίνουσα από την ορθή (από άποψη παραγωγής και ετυμολογίας), όπως το *καταχωρώ* παράλληλα με το ορθό *καταχωρίζω* (από το ελληνιστικό *καταχωρίζω* = εγγράφω σε κατάλογο, ενώ *καταχωρώ* = υποχωρώ) και το *παρεισφρύω* παράλληλα με το ορθό *παρεισφρέω* (αρχαίο ελληνικό *παρεισφρέω*, το *παρεισφρύω* δημιουργήθηκε στα νέα ελληνικά πιθανότατα από συσχέτιση με το *διεισδύω*). Σε άλλες περιπτώσεις φαίνεται ότι το τοπίο είναι ακόμα ρευστό και ότι διάφορες λεκτικές παραλλαγές άλλοτε ταυτίζονται ως προς τη σημασία και άλλοτε όχι. Αναφέρουμε παραδείγματα:

⁵ Γραμματική της Νέας Ελληνικής, II. Το ρήμα, εκδόσεις «Ελληνικά Γράμματα», Αθήνα, 1999.

- ακροαματικότητα - θεαματικότητα - τηλεθέαση
ακροαματικότητα: το ποσοστό των ακροατών εκπομπής ή σταθμού ραδιοφώνου (καταχρηστικά χρησιμοποιείται ως συνώνυμο της θεαματικότητας/τηλεθέασης, π.χ. «Η ακροαματικότητα των τηλεοπτικών δικτύων»).
θεαματικότητα/τηλεθέαση: το ποσοστό των τηλεθεατών μιας εκπομπής, ενός σταθμού κτλ.
- ανακύκλωση - ανακύκλωση
ανακύκλωση: το να πραγματοποιήσει κάτι μια πορεία κύκλου και να επανέλθει στην αρχή, π.χ. «Η γραφή της είναι μια συνεχής ανακύκλωση».
ανακύκλωση: η διαδικασία να ανακυκλώνονται διάφορες ουσίες, π.χ. «Ανακύκλωση του χαρτιού».
- άνεργος - άεργος
άνεργος: χωρίς εργασία, π.χ. «Έκλεισε το εργοστάσιο και οι εργάτες έμειναν άνεργοι».
άεργος: τεμπέλης, αργόσχολος, που δε θέλει να δουλέψει.
Σε κείμενα εμφανίζεται συχνά το άεργος με τη σημασία του άνεργος.
- αυτοκινητικός (από το αυτοκίνητο, π.χ. «Αυτοκινητικό ατύχημα») - αυτοκινητιστικός (από το αυτοκινητιστής, π.χ. «Αυτοκινητιστικοί αγώνες»).
- διαπραγματεύομαι - πραγματεύομαι
διαπραγματεύομαι: κάνω διαπραγματεύσεις σε σχέση με κάτι, π.χ. «Διαπραγματεύονται την τιμή του οικοπέδου».
πραγματεύομαι: μελετώ, αναλύω, εξετάζω ένα θέμα, π.χ. «Η διατριβή πραγματεύεται τη διγλωσσία στην Ελλάδα».
Στο Λεξικό ΑΠΘ εμφανίζονται ως συνώνυμα.
- εορταζόμενος - εορτάζων
εορταζόμενος: άγιος του οποίου εορτάζεται η μνήμη, π.χ. «Ο εορταζόμενος άγιος Νικόλαος».
εορτάζων: άνθρωπος που γιορτάζει, π.χ. «Πού είναι ο εορτάζων να του ευχηθώ».
- καλόβολος - καλόβουλος
καλόβολος: που προσαρμόζεται εύκολα, που συνεργάζεται και είναι συνεννοήσιμος.
καλόβουλος: με καλή πρόθεση, καλοπροαίρετος.
Στο Λεξικό ΑΠΘ εμφανίζονται ως συνώνυμα.
- κυκλοφορικός (από το ελληνιστικό κυκλοφορικός = κινούμενος σε κύκλο, π.χ. «Κυκλοφορικό σύστημα του αίματος») - κυκλοφοριακός (από το κυκλοφορία, π.χ. «Κυκλοφοριακό πρόβλημα»).

- *μετεγγραφή* (φοιτητών) - *μεταγραφή* (π.χ. από την καθαρεύουσα στη δημοτική).
- *ομογένεια* - *ομοιογένεια*
ομογένεια: οι ομογενείς, π.χ. «*Η ομογένεια της Αμερικής*».
ομοιογένεια: το να είναι κάτι ομοιογενές, π.χ. «*Η ομοιογένεια του μαθητικού πληθυσμού*».
- *περιβαλλοντικός* - *περιβαλλοντολογικός*
περιβαλλοντικός: αυτός που έχει σχέση με το περιβάλλον, π.χ. «*Περιβαλλοντικά προβλήματα*».
περιβαλλοντολογικός: αυτός που έχει σχέση με την περιβαλλοντολογία, π.χ. «*Περιβαλλοντολογική μελέτη*».
- *πρόκριμα* - *πρόκριση*
πρόκριμα: αυτό που βοηθάει στο να γίνει πρόκριση, π.χ. «*Τα αποτελέσματα των δημοτικών εκλογών αποτελούν πρόκριμα για τις βουλευτικές*».
πρόκριση: το να προκριθεί κάτι ή κάποιος, π.χ. «*Η ομάδα πήρε την πρόκριση για τα ημιτελικά*».
- *πρόσθεση* - *προσθήκη*
πρόσθεση: η πράξη της αριθμητικής κατά την οποία προσθέτουμε αριθμούς, το άθροισμα.
προσθήκη: το να προσθέσουμε κάτι σε κάτι άλλο, π.χ. «*Προσθήκη σχολίων στο κείμενο*», και αυτό που προσθέτουμε, π.χ. «*Το κείμενο θα δημοσιευτεί με προσθήκες*».
Στο Λεξικό ΑΠΘ εμφανίζονται ως συνώνυμα. Σε κείμενα (ΕΘΕΓ αρκετές φορές χρησιμοποιούνται ως συνώνυμα, π.χ. «*Πρόσθεση ενδιάμεσων φρολογικών κλιμακίων*».
- *σπάραγμα* - *σπαραγμός*
σπάραγμα: μέρος, κομμάτι, π.χ. «*Σπάργματα από μάρμαρα*».
σπαραγμός: το να σπαράζει κάποιος, π.χ. «*Σπαραγμός του πατέρα για το χαμό του παιδιού του*».
Στο Λεξικό ΑΠΘ και στο Λεξικό Μπαμπινιώτη εμφανίζονται ως συνώνυμα. Σε κείμενα (ΕΘΕΓ) βρήκαμε σαφή διαφοροποίηση.
- *στέρεος* - *στερεός*
στέρεος: ανθεκτικός, γερός, π.χ. «*Πατάμε σε στέρεο έδαφος*».
στερεός: μη αέριος, μη υγρός, π.χ. «*Στερεό σώμα*».
Στο Λεξικό ΑΠΘ εμφανίζονται ως συνώνυμα.
- *στήλη* - *στύλος*
στήλη: μακρόστενο κομμάτι από πέτρα κτλ. που τοποθετείται σε υπαίθριο χώρο σε ανάμνηση γεγονότος, π.χ. «*Επιτύμβια στήλη*» (σε τάφο).

στύλος: κολόνα, π.χ. «Οι στύλοι της ΔΕΗ». «Οι στύλοι του Ολυμπίου Διός».

— συγγέω - συγχύζω

συγγέω: μπερδεύω κάτι με κάτι άλλο, π.χ. «Συγγέει λέξεις με παρόμοια σημασία».

συγχύζω: εκνευρίζω κάποιον, π.χ. «Μη τον συγχύζεις, άσ' τον να ηρεμήσει». Στο Λεξικό ΑΠΘ εμφανίζονται ως συνώνυμα.

— ύψωμα - ύψωση

ύψωμα: υψωμένο τμήμα του εδάφους, π.χ. λόφος.

ύψωση: ανύψωση, π.χ. «Υψωση της σημαίας».

— φέρω - φέρνω

φέρω: έχω επάνω μου, π.χ. «Ο στρατιώτης φέρει όπλα».

φέρνω: κρατάω και μεταφέρω κάτι, π.χ. «Φέρνει δώρα για τα παιδιά».

Το αν αυτές οι παραλλαγές θα ταυτιστούν κάποτε ως προς τη σημασία και τη χρήση δεν είναι δυνατόν να το προβλέψει κανείς. Προς το παρόν αυτό που θα μπορούσαμε να πούμε είναι ότι η μία από τις δύο χαρακτηρίζεται συνήθως ως αποκλίνουσα ή λαθεμένη.